
LEDARE

POLITIK ÄR INGEN VETENSKAP

Framtidsoptimismen hos företagare och medborgare växer nu så det knakar. 10.000 nya jobb har skapats i småföretagen, nyföretagandet växer och exportföretagen säljer för brinnande livet.

I stor utsträckning är det nya klimatet regeringens förtjänst. Förändringarna av företagsbeskattningen, reformeringen av socialförsäkringarna, frigörelsen inom skolan och barnomsorgen, näringspolitiken med privatiseringar och avreglering, EU-avtalet – listan kan göras lång med reformer som påverkat förväntningarna om bättre tider – inte minst i företagen. Lägg till detta även kostnadsläget för exportindustrin och den låga inflationen och man kan förstå om minerna på Statsrådsberedningen inte är alltför dystra.

Samtidigt kan man inte låta bli att förvånas över den usla oppositionspolitik som socialdemokraterna bedriver just nu. Låt vara att denna vår inte erbjuder något

socialdemokratiskt önskeläge.

Partiretoriken hade redan tidigare minskat utrymmet för att fortsätta saneringen av ekonomin om man skulle vinna valet. Och chanserna minskar snabbt i takt med den ekonomiska uppgången. De negativa reaktionerna från socialdemokraternas gräsrotter på förslaget om sänkt ersättning i föräldraförsäkringen och striden om nivån i arbetslöshetsförsäkringen mellan LO och partiet ger bara en föraning om vad som väntar.

Bristande kompetens

Utsikterna för en ny socialdemokratisk regering att så att säga ta vid där den gamla slutade är därför mycket små. Opinionsläget inom partiet är en orsak. Bristen på ekonomisk kompetens i ledningen en annan. Feldt saknar en värdig arvtagare och de som en gång tillhörde kanslihusögern saknar idag inflytande i partiet.

Dessutom måste den socialdemokra-

tiska ledningen hantera EU-frågan med alla dess komplikationer inför den stundande valrörelsen. I det perspektivet kan man förstå om strategidiskussionens vågor går höga på Sveavägen.

Men det kan ändå inte vara en ursäkt för den socialdemokratiska partiledningen att som nu välja populismens strategi – den enklaste men också mest ansvarslösa av alla utvägar. Det kommer att straffa sig med besked den dag man till äventyrs skulle tvingas ta ansvar för att hantera budgetunderskott, statskuld och ränteläge.

Bra "record"

Att socialdemokratin tänker mörka på framtidsdiskussionen är uppenbart. Men hur är det med regeringspartierna? Vilken vägledning kommer väljarna att ges om regeringens framtida planer – för den kommande mandatperioden, och för resten av 1990-talet?

I en artikelserie förra året lät Svensk Tidskrift några företrädare för regeringspartierna förklara för våra läsare varför de ansåg regeringen vara värd att väljas om. Det är väl ingen överdrift att konstatera att de flesta skribenterna mer uppehöll sig vid det man hade gjort, snarare än det man tänkte göra. Och det ska kanske inte förtänkas dem. Ett bra "record" är en viktig indikator på det förtroende väljare kan ha för politiker. I synnerhet i osäkra tider när verklighetens överraskningar kan kullkasta de mest för-siktiga framtidsplaner.

Men samtidigt kan det ju aldrig räcka

med att gå till val på historia. Någon fingervisning om vart man är på väg har väljare rätt att kräva, mer än bara allmänna och till intet förpliktigande löften om ett bättre och rikare samhälle.

Tyvär ser vi ganska litet av detta idag. Partiernas mål är idag intill förväxling lika: fler jobb, bättre utbildning och rikare liv. Resultatet är att den politiska kampen förvandlats till en strid om medlen och inte om målen.

Punkt för trauma

Det finns en positiv sida av detta. Socialdemokratin tycks ha gett upp kravet på en gradvis socialisering av ekonomin i den klassiska meningen. 1900-talets riktigt stora politiska och ideologiska strid huruvida produktionen skall baseras på central planering eller en experimentellt organiserad marknadsekonomi är över. 1989 satte punkt för detta trauma och det har vi all anledning att vara glada över.

Det betyder inte att klassisk socialistisk retorik är utrotad – det räcker med att lyssna på Göran Greider i P1:s OBS för att förstå att så inte är fallet. Men den kommer rimligen inte att ha med samhällsutvecklingen i stort att göra framöver.

Utan den marxistiska analysen, som trots decenniernas pragmatism varit socialdemokratins ideologiska bas, är det dock naturligt att Ingvar Carlsson tvingas efterlysa en "ny ekonomisk teori" som ska ge alla de svar socialdemokratin för närvarande saknar.

På den borgerliga kanten finns ett lik-

ande fenomen. Här har man i modern tid varit snabbare att förstå verkligheten, se förändringarna och anpassa politiken till det som ansetts "nödvändigt". Statsminister Carl Bildt är ett bra exempel. Få politiker har samma receptivitet, överblick och förmåga att blicka framåt och dra slutsatser om den samhällsutveckling som väntar runt hörnet. Att det är en tillgång behöver väl knappast sägas.

Politikens begränsningar

Nackdelen är risken för att politiken "förvetenskapligas". Socialdemokratin har kritiserats för att representera den politiska ingenjörskonsten, dvs tron att det goda livet kan konstrueras med politiska detaljbeslut bara vi har tillräcklig kunskap.

Men på samma sätt bör de kritiserats som nu från andra utgångspunkter gör sig till tolk för uppfattningen att politik enbart är en fråga om att med vetenskapens hjälp uppenbara "sanningen" om hur så många som möjligt kan få utbildning, jobb och bostäder.

Lindbeckkommissionen är ett bra exempel. De gjorde en god analys av verkligheten och bristen på insikt om de politiska beslutens begränsningar. Men det är och förblir en illusion att tro att politiken

därmed var given av kommissionens slutsatser – som om politiska värderingar och idéer inte skulle kunna spela någon roll.

Det låter sig sägas att politiken är bunden av verkligheten i mycket högre grad än förr. Och att utrymmet för nationella piruetter i en internationaliserad värld är begränsat.

Men det är ändå inte detsamma som att politikens utformning automatiskt följer av hur verkligheten ser ut. Ty även om vi vet hur det "är", kan vi fortfarande göra moraliska val beroende på våra politiska idéer och värderingar. De relevanta valen ser kanske annorlunda ut än igår, men de finns där likväl.

Uppenbar risk

Dessutom: behovet av moraliskt ledarskap inom politiken blir bara större i en värld som envisas med att snurra allt fortare och där det inte är så lätt att identifiera några fasta punkter i tillvaron. Därför kommer det framöver att bli än viktigare för politiker att säga att det här är vår politik därför att det är detta vi vill och tror på – inte därför att vi "måste". Om inte dagens politiker förmår detta, finns det en uppenbar risk att andra kommer att göra det i deras ställe.